

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Анотація. Розглянуто проблему інвестування в Україні та Харківській області, проаналізовано показники інвестицій, доцільність залучення іноземних інвестицій в економіку України. Наведено статистичні дані, запропоновано заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості України та Харківського регіону.

Аннотация. Рассмотрена проблема инвестирования в Украине и Харьковской области, проанализированы показатели инвестиций, целесообразность привлечения иностранных инвестиций в экономику Украины. Приведены статистические данные, предложены мероприятия по повышению инвестиционной привлекательности Украины и Харьковского региона.

Annotation. The article studies the problem of investing in Ukraine and Kharkiv region, the indices of investments and expediency of attracting foreign investment in Ukraine are analyzed. Statistic data are provided, measures for increasing the investment attractiveness of Ukraine and Kharkiv region are offered.

Ключові слова: інвестування, інвестиційно-привабливий клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційні ризики, іноземний капітал.

У сучасному світі іноземні інвестиції є одним з основних факторів підвищення конкурентоспроможності національної економіки. У міжнародній фінансовій взаємодії зацікавлені як інвестори, так і країни- або компані-реципієнти. Для інвесторів закордонні вкладення – це засіб розширення ринків збуту, збільшення прибутків. Приймаючі країни отримують необхідні економічні ресурси, прогресивні технології, здійснюють обмін досвідом у сфері управління і організації виробництва. Усе це підтверджує актуальність обраної теми.

Питанням доцільності залучення інвестицій займалися такі вітчизняні вчені, як: Борщ Л. М., Татаренко Н. О., Поручник А. П., Правик Ю.М., Добровольська О. П., Бураковський І. В., Плотніков А. В. та ін.

Мета роботи – дослідити переваги і недоліки залучення іноземних інвестицій в економіку України.

В умовах, коли країна не може сама забезпечити себе необхідною кількістю інвестиційних ресурсів, співпраця з іноземними інвесторами ставить за мету науково-технічну взаємодію, корисний обмін досвідом у сфері організації та управління виробництвом.

Для країн, де більшість підприємств не володіють достатньою кількістю власних фінансів, необхідних для оновлення основного капіталу і технічного переозброєння, питання про залучення іноземного капіталу є цілком актуальним. Технічне переозброєння здійснюється в умовах високого рівня нагромадження капіталу. Найчастіше необхідні кошти для впровадження виробничо-технічних інновацій можна отримати в результаті іноземних фінансових вливань. Поліпшення технологічної оснащеності вітчизняних підприємств, підвищення ефективності виробничого процесу, удосконалення продукції, що випускається, сприяє підвищенню ділової активності і зростанню національної економіки [1, с. 123].

У більшості випадків власних джерел фінансування не вистачає. У такому разі виникає зацікавленість у підвищенні національної інвестиційної привабливості з метою залучення іноземних фінансових ресурсів. Складовими інвестиційної привабливості є інвестиційний потенціал та інвестиційний ризик. Підвищення інвестиційної привабливості супроводжується збільшенням потоку фінансових коштів закордонних партнерів, підвищенням відкритості національної економіки для міжнародної співпраці. Але корисність даних змін з часом знижується, а з певного моменту робить економіку країни занадто вразливою щодо динаміки розвитку світового господарства, поступово втрачається національний контроль над процесами, які відбуваються всередині країни, а це становить суттєву загрозу для економічної безпеки.

Для країни з низьким рівнем економічного розвитку іноземні інвестиції – це шанс підвищити рівень власного добробуту, складовими якого є високий рівень ВВП, доходів населення. Країна ж, яка інвестує, може отримати за порівняно невисоких вкладень гарантовану віддачу. Вкладення будуть незначними, оскільки для економічно слабо розвинених країн характерними є дешева робоча сила і оренда устаткування, а витрати на виробництво відносно невисокі. Низька собівартість продукції – основний фактор високої конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародному ринку. Підвищення конкурентоспроможності, у свою чергу, призводить до підвищення попиту на національний продукт, збільшення виробництва, зростання зайнятості та рівня доходів. Усе разом складає національний економічний добробут.

Але все ж інвестиції мають багато недоліків і можуть згубно впливати на рівень вітчизняного економічного розвитку. Країнам необхідно вміти спрямовувати інвестиції в потрібне русло. У господарській практиці зустрічаються ситуації, коли іноземні підприємства, які є конкурентами для національних фірм, скуповують вітчизняні компанії. Діяльність національних виробництв або поступово згортається, або повністю підпорядковується інтересам

Інвестиції в економіку України мають стати найважливішим засобом для технічного переозброєння, підвищення якісних показників господарської діяльності, забезпечення виходу з довготривалої економічної кризи, досягнення реальних структурних зрушень та взагалі поліпшення життєвого рівня населення, але ставлення до іноземного фінансування повинне бути досить обережним, особливо для України, оскільки існує реальна загроза стати залежними від іноземних кредиторів і міжнародних фінансових організацій.

На даний момент Україна не має серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Розраховуючи індекс глобальної конкурентоспроможності України за такими параметрами, як інституції, інфраструктура, макроекономіка, охорона здоров'я, освіта, ефективність ринків, технологічне оснащення, бізнесове середовище та інноваційна сфера, рейтингове місце, згідно з "Глобальним звітом про конкурентоспроможність 2010 – 2011", знизилось з 82-ї до 89-ї позиції серед 133 країн світу [2]. Експерти ООН відносять Україну до 20 найпривабливіших для прямих іноземних інвестицій країн світу.

Україна приваблює інвесторів тим, що має вигідне економіко-географічне та геополітичне розташування, сприятливі кліматичні умови, наявну виробничу та соціальну інфраструктуру, потужний природно-ресурсний потенціал, високий рівень освіченості населення, кваліфіковану робочу силу, низький рівень заробітної плати, соціальну незахищеність працівників, розгалужену та розвинуту транспортну систему. Водночас спостерігається нестабільність економічної системи, високий рівень зносу устаткування, який призводить до низького рівня рентабельності, нестабільність законів, відсутність інвестиційних пільг, дефіцит власних фінансових ресурсів.

В Україні традиційними галузями для інвестування завжди були металургія, хімічна та нафтохімічна промисловості, видобуток вугілля. Відносно стабільними сьогодні залишаються машинобудування та літакобудування, а найперспективнішими для залучення інвестицій – сільське господарство та харчова промисловість. Новими для інвестування є галузь високих технологій, сонячна енергетика, телекомунікації, транспортна та туристична інфраструктури, виробництво біопалива тощо. На даному етапі постає питання необхідності розвитку інноваційних інвестицій, тобто вкладення коштів у певні види нематеріальних активів. У 2011 році інвестиції в них склали всього 1,5 % від загального обсягу капітальних інвестицій, або 2,2 млрд грн. При цьому обсяг інноваційних інвестицій дорівнював приблизно 1,5 млрд грн. Але за даними на I півріччя 2012 року нематеріальні активи становили 4,40 % від загального обсягу капітальних інвестицій [3].

Найбільшою популярністю для інвестицій іноземного капіталу користуються галузі, які переживають піднесення і зорієнтовані на внутрішнє споживання (банківська сфера і страхування). За даними Держкомстату, найбільшими інвесторами для нас є Кіпр – \$14 521,5 млн, Німеччина – \$7 403,9 млн, Нідерланди – \$4 949,3 млн, Російська Федерація – \$3 652,5 млн, Австрія – \$3 249,6 млн, Франція – \$2 505,2 млн, Сполучені Штати Америки – \$2 493,1 млн.

Також існує тенденція до вкладення капіталу і в ринок нерухомості, а також інвестування в інфраструктуру – транспорт і зв'язок, що свідчить про зміну привабливості серед галузей для іноземного інвестора.

З іншого боку, Держкомстат України зафіксував двократне – до \$432 млн – прискорення відтоку прямих іноземних інвестицій з України. Було проведено опитування дослідним центром компанії Appleton Mayer, яке показало значне погіршення інвестиційного клімату в Україні. Так, за даними дослідження, 69 % керівників іноземних інвестиційних компаній не збираються в найближчий час вивчати питання інвестування в економіку України. При цьому 34 % іноземних інвестиційних компаній, що вже працюють у країні, збираються піти з України, а 26 % – заморозити свої проекти (рисунок).

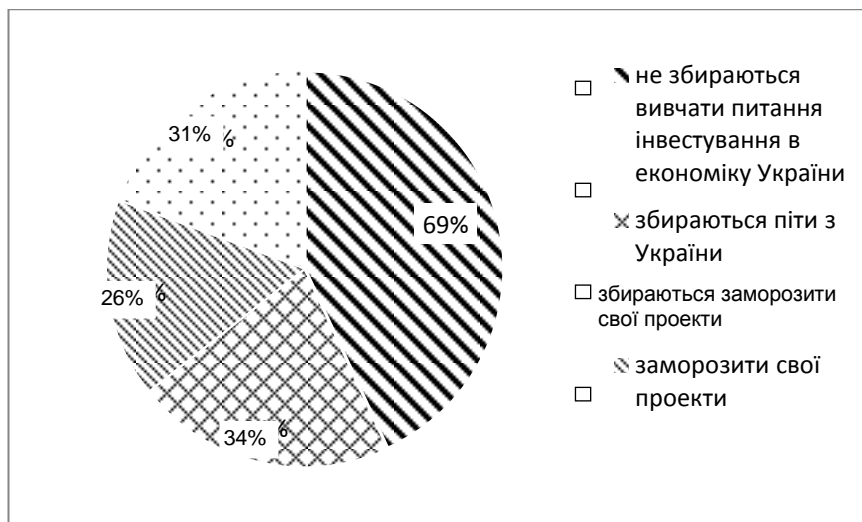

Рис. Діяльність іноземних інвестиційних компаній

На даний момент Президент України проводить активну зовнішню політику, не тільки встановлюючи політичні контакти, а й зміцнюючи економічні зв'язки з Росією, Казахстаном, Китаєм, Японією, розглядаючи питання залучення іноземного капіталу в економіку країни.

Правовими документами, які регулюють взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є міждержавні угоди "Про сприяння та взаємний захист інвестицій". Спостерігається вплив на економіку України з боку МВФ та інших міжнародних організацій. Для пошуку фінансових ресурсів та реалізації інвестиційних проектів створена Українська державна кредитно-інвестиційна компанія.

З приводу впливу МВФ на економіку України немає єдиної думки: деякі економісти виступають за необхідність цих кредитів для розвитку економіки країни, друга частина населення виступає проти кредитів МВФ (підвищення пенсійного віку, адміністративної реформи, судової реформи).

Варвара Гусєва, досвідчений економіст, колишній співробітник Держплану УРСР, наголосивши на тому, що економіці України необхідно використовувати внутрішні інвестиції, вважає, що успіху можна досягти, тільки якщо головними інвесторами станемо ми самі. Вона наводить приклад: на території України є нафтопереробні заводи, які в державній власності могли б давати величезний прибуток, але, переведені в приватний сектор, вони працюють тільки на 15 % своєї потужності.

Державне агентство України з інвестицій та розвитку розробило проект Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011 – 2015 рр. До кінця 2015 року планується залучити близько 52,2 млрд грн інвестицій до реалізації інноваційних та інфраструктурних проектів [4].

Харківський регіон – один із найбільш інвестиційно привабливих в Україні. 63 країни світу є інвесторами Харківського регіону. За обсягом інвестицій Харківська область посідає 3-тє місце після Київської та Дніпропетровської областей. Однак обсяг прямих інвестицій на Харківщині не перевищує \$ 1 млрд [5].

Інвестиційну привабливість Харківського регіону можна розглядати як сукупність двох складових: інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків, притаманних регіону. Інвестиційні ризики Харківського регіону пояснюються нестабільною політичною ситуацією в країні і негативними наслідками світової фінансової кризи. До чинників інвестиційного потенціалу Харківського регіону відносять: вигідне географічне розташування, розвинений транспортний комплекс, високий інтелектуально-трудова потенціал регіону, багатий природно-ресурсний потенціал.

Іноземний капітал представлений практично у всіх провідних галузях регіону. Основна його частина сконцентрована у фінансовому секторі.

Реалізація прийнятої в Харківській області "Програми інвестиційного розвитку Харківської області до 2015 року" забезпечить додатковий приплив інвестицій і може сприяти підвищенню як регіонального рівня, так і міждержавного [6].

30 вересня 2011 було проведено Третій міжнародний економічний форум "Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи", в ході якого радник зі зв'язків з державними органами влади компанії Shell А. Тітаренко заявив про готовність компанії вкласти 200 млн доларів у геологорозвідку в Харківському регіоні [7].

Отже, аналізуючи все викладене, Україна має досягти такого рівня інвестицій, який дасть змогу оптимально задовольняти поточні проблеми економіки в капітальних вкладеннях за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання і повернення коштів, які інвестуються, оптимального співвідношення між розмірами іноземних інвестицій у країну і вітчизняних за кордон, підтримання позитивного національного платіжного балансу.

Наук. керівн. Зайцева І. С.

Література: 1. Добровольська О. П. Регіональна економіка : навч. посібн. / О. П. Добровольська. – Х. : Ранок, 2007. – 260 с. 2. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. Актуальні тенденції в динаміці показників глобальної конкурентноспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/379/>. 3. Офіційний сайт статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 4. Урядовий портал. Держінвестиції: реалізація Програми розвитку інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=243939762. 5. Офіційний сайт статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 6. Офіційний сайт статистики. – Режим доступу : <http://investment.kharkov.ua/index.php/uk/investytsi-ta-kharkivska-oblast/zahalni-vidomosti-pro-rehion>. 7. V Міжнародний економічний форум. Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://led.org.ua/ukr>.